

Intratekal behandling vid refraktär cancerorsakad smärta

Frågeställning

Skall Region Skåne erbjuda intratekal behandling med extern pump till patienter med refraktär cancerorsakad smärta?

Metod- och prioriteringsrådets ställningstagande

Region Skånes Metod- och prioriteringsråd rekommenderar att intratekal behandling med extern pump bör erbjudas vid refraktär cancerorsakad smärta.

Priograd: 2

Motivering

Utgångspunkten för rekommendationen är att refraktär cancerorsakad smärta är ett tillstånd med mycket stor svårighetsgrad. Refraktär cancerorsakad smärta innebär att en person med cancer som är i palliativt skede inte får tillräcklig smärtlindring med evidensbaserad konventionell metod, vanligen morfin i hög daglig dos eller har svåra biverkningar av denna. En bedömning av Södra sjukvårdsregionens arbetsgrupp för delprojekt 32 om avancerad smärtbehandling vid palliativ vård är att omkring 15 procent av de personer som får höga dagliga doser av morfin för cancerorsakad smärta kan vara aktuella för intratekal behandling.

HTA rapportens genomgång av det vetenskapliga underlaget sammanställer jämförelser mellan intratekal behandling och konventionell smärtbehandling för personer med refraktär cancerorsakad smärta. Intratekal behandling innebär att läkemedel tillförs via en kateter inlagd i ett vätskefyllt utrymme runt ryggmärgen vilket möjliggör effektivare smärtlindring. Läkemedlet tillförs av en pump som är placerad utanför (*extern*) eller innanför (*intern*) huden. Rapportens underlag bestod av 15 studier som jämfört intratekal behandling genom extern pump med konventionell behandling samt en nyligen publicerad kanadensisk HTA-rapport som granskat 22 originalartiklar som jämfört intratekal behandling genom intern pump med konventionell behandling. Därtill fanns tre studier som jämförde intratekal behandling med extern pump och intern pump med varandra.

Sammantaget visar studierna att intratekal behandling har mycket stor effekt på smärta, minskar den totala morfidosen, förbättrar livskvalitet samt ger färre komplikationer och biverkningar jämfört med konventionell behandling (låg till måttlig tillförlitlighet). Intratekal behandling kan också minska depressions- och ångestsymtom (låg tillförlitlighet).

Däremot visade studierna liten eller ingen skillnad i smärtlindrande effekt mellan intratekal behandling med intern pump respektive med extern pump (måttlig tillförlitlighet). Det var också liten eller ingen skillnad avseende risk för komplikationer och biverkningar mellan intratekal behandling med extern och intern pump (låg tillförlitlighet).

En kostnadsberäkning utifrån underlag från Region Skåne pekar på stora skillnader i kostnader mellan behandlingsalternativen vid behandlingstider kortare än 6 månader. Intratekal behandling med intern pump har mycket höga uppstartskostnader och är väsentligt dyrare än intratekal behandling med extern pump. Det är först vid behandlingstider längre än ett halvår som de förväntade totala vårdkostnaderna kan bli likartade för intratekal behandling med extern respektive intern pump. Den konventionella behandlingen har lägst vårdkostnader oavsett behandlingstid.

Rapportens kostnadseffektivitetsanalys pekar på att intratekal behandling med extern pump har en hög kostnad per kvalitetsjusterat levnadsår vid 3 månaders behandling jämfört med konventionell behandling. Kostnaden per kvalitetsjusterat levnadsår blir lägre vid längre behandlingstider och är måttlig vid 6 månaders behandling. Eftersom behandlingseffekten i centrala utfallsmått som smärtlindring och livskvalitet är likartad för intratekal behandling med extern respektive intern pump blir extern pump ett förstahandsval i de flesta fall eftersom kostnaden är väsentligt lägre.

Rapportens etiska analys lyfter bland annat att effektivare smärtlindring med färre biverkningar i många fall innebär större autonomi och trygghet inför livets slutskede.

Metod- och prioriteringsrådet bedömer att det vetenskapliga underlaget sammantaget stöder att intratekal behandling med extern pump har en rimlig kostnadseffektivitet eftersom tillståndets svårighetsgrad är mycket stor. Onödiga dröjsmål i handläggningen av personer med refraktär cancerorsakad smärta innebär förlorade hälsovinster och gör behandlingen mindre kostnadseffektiv. Kvaliteten i kunskapsunderlaget bedöms vara låg till måttlig vilket i första hand beror på att det av forskningsetiska skäl inte är möjligt att genomföra randomiserade studier.

Metod- och prioriteringsrådet bedömer därför att intratekal behandling med extern pump bör erbjudas till personer med refraktär cancerorsakad smärta. Intratekal behandling med intern pump kan övervägas till personer med refraktär cancerorsakad smärta först vid förväntat långa behandlingstider om minst 3 månader och där en intern pump också bedöms ökar patientens möjligheter att röra sig fritt.

Länk till HTA-rapport: [Intratekal behandling vid cancerorsakad smärta](#)

Rangordning enligt nationella modellen för öppna prioriteringar. Åtgärder med prioritering 1 har störst angelägenhet och 10 lägst.

Hälsotillstånd / kontext	Åtgärd	Jämförelse- alternativ	Hälsa- tillståndets svårighets- grad	Åtgärdens effekt/ patientnytta	Kostnad i relation till patientnytta (kostnad per effekt)	Kvalitet i kunskaps- underlagen	Rangordning	Kommentar
Vuxna patienter med refraktär cancersmärta trots konventionell behandling	Intratekal behandling med extern pump	Konventionell behandling	Mycket stor	Mycket stor	Måttlig till hög beroende på behandlingstid	Låg till måttlig	2	<p>Eftersom tillståndet bedöms ha en mycket stor svårighetsgrad kan också en hög kostnad i förhållande till patientnytta vara rimlig. Detta innebär att intratekal behandling med extern pump kan vara aktuell också vid några veckors behandlingstider inom palliativ vård.</p> <p>Det finns en alternativ form av intratekal behandling via en inopererad intern pump. Det är liten eller ingen skillnad i centrala utfallsmått som smärtlindring, livskvalitet och komplikationer mellan extern och intern pump. Däremot har intratekal behandling med intern pump en väsentligt högre uppstartskostnad än intratekal behandling med extern pump. Intratekal behandling med intern pump kan därför vara aktuellt i ett begränsat antal fall där patienten kan förväntas ha nytta av behandlingen under lång tid och minst under 3 månader.</p>

Sammanfattning och aktuellt kunskapsläge

Smärta är ett av de vanligaste och svåraste symtomen hos patienter med avancerad eller terminal cancer. Majoriteten får idag adekvat smärtlindring med olika typer av smärtstillande läkemedel, framför allt morfin, men för en mindre andel av patienterna kvarstår smärtan trots konventionell läkemedelsbehandling. Det är också vanligt med svåra biverkningar vid höga doser av morfin.

Intratekal smärtbehandling innebär att läkemedel tillförs via en kateter inlagd i ett vätskefyllt utrymme runt ryggmärgen. Katetern kopplas till en pump som är placerad utanför (extern) eller innanför (intern) huden. Denna behandling har effekt vid mycket lägre doser av läkemedel jämfört med läkemedel som tillförs på andra sätt. På grund av detta har intratekal smärtbehandling potential att minska biverkningarna och möjliggöra effektivare smärtlindring.

I denna rapport undersöktes hur effektiv, säker och kostnadseffektiv intratekal smärtbehandling är vid svårbehandlad cancersmärta jämfört med konventionell behandling. Rapporten belyser också etiska överväganden som kan uppstå i samband med intratekal smärtbehandling.

Efter genomgång av den vetenskapliga litteraturen och dess tillförlitlighet kan följande slutsatser dras:

- Intratekal behandling reducerar smärtan jämfört med konventionell behandling (låg till måttlig tillförlitlighet)
- Intratekal behandling reducerar systemisk morfingdos jämfört med konventionell behandling (låg till måttlig tillförlitlighet)
- Intratekal behandling förbättrar hälsorelaterad livskvalitet jämfört med konventionell behandling (låg till måttlig tillförlitlighet)
- Intratekal behandling reducerar depressions- och ångestsymtom jämfört med konventionell behandling men effektstorleken bedöms som liten (låg tillförlitlighet)
- Intratekal behandling medför färre komplikationer och biverkningar jämfört med konventionell behandling (låg till måttlig tillförlitlighet)

Det går däremot inte att dra någon slutsats om intratekal behandling med extern pump påverkar funktionsförmågan jämfört med konventionell behandling eftersom det vetenskapliga underlaget har mycket låg tillförlitlighet för detta utfall.

Vad gäller skillnaden mellan tillförsel via extern och intern pump kan följande slutsatser dras:

- Det finns liten eller ingen skillnad i smärtlindrande effekt mellan extern och intern pump (måttlig tillförlitlighet)
- Det finns liten eller ingen skillnad avseende risken för komplikationer och biverkningar mellan extern och intern pump (låg tillförlitlighet)

Sammantaget pekar denna HTA-rapport på att intratekal behandling av svårbehandlad cancerorsakad smärta, oberoende av typ av pump, innebär bättre smärtlindring än konventionell behandling. Resultaten visar också att det totala behovet av morfin minskar och att den hälsorelaterade livskvaliteten förbättras. Effekten på depression- och ångestsymtom och funktionsförmåga är däremot mera osäker.

Rapportens kostnadseffektivitetsanalys tyder på att intratekal smärtbehandling i jämförelse med konventionell behandling är kostnadseffektiv i vissa situationer, till exempel vid längre behandlingstider. Beräkningar för Södra sjukvårdsregionen visar att 90 patienter, i stället

för 24 patienter som idag, årligen skulle kunna få tillgång till intratekal behandling till en merkostnad på knappt 7 miljoner kronor.

Den etiska analysen lyfter fram vikten av att alla patienter, oberoende av boendeort, ges lika möjlighet till effektiv smärtlindring och att kompetens och praktiska förutsättningar för intratekal behandling förbättras i hela Södra sjukvårdsregionen.

Länk till HTA-rapport: [Intratekal behandling vid cancerorsakad smärta](#)

Konsekvensanalys för Region Skåne

Metod- och prioriteringsrådet bedömer därför att Region Skåne bör remittera fler personer med refraktär cancerorsakad smärta till bedömning om intratekal behandling är aktuellt.

Enligt beräkningar finns det omkring 600 personer per år som har cancer och hög daglig dos av morfin i Södra sjukvårdsregionen varav omkring 470 finns i Region Skåne. År 2023 var det 24 personer totalt som fick intratekal behandling vid refraktär cancerorsakad smärta.

Metod- och prioriteringsrådet bedömer att användningen av intratekal behandling kan öka till 90 personer initialt i Södra sjukvårdsregionen, och till 60 personer i Region Skåne. Detta motsvarar cirka 15 procent av alla personer med cancer och hög daglig dos av morfin. Flertalet av dessa förväntas få god smärtlindring och ökad livskvalitet av intratekal behandling med extern pump. En mindre andel av gruppen som också har mer än 3 månaders förväntad överlevnad kan vara aktuella för intratekal behandling med intern pump.

Datum: 2025- 02-26

.....
Jesper Petersson
Ordförande